

Niets zal nog hetzelfde zijn

Rob De Winter

Niets zal nog
hetzelfde zijn

roman

Schrijver: Rob De Winter
Omslagontwerp: Wouter De Winter
ISBN: 9789403811659
NUR 301
D/2025/Rob De Winter, uitgever
© Rob De Winter
Alle rechten voorbehouden

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver-uitgever.

Proloog

Het leven was veel eenvoudiger toen. Alle waarheden baadden in een vanzelfsprekende zekerheid. Bovenal bemin één God. Vader, moeder zult gij eren. Steeds met twee woorden spreken maar zwijgen als de grote mensen praten. Doe nooit wat onkuisheid is en u elke week vanonder wassen. Meisjes moeten moeder helpen in het huishouden en jongens moeten vooral goed studeren. Voor hun toekomst.

Mijn ouders hadden de oorlog meegemaakt, mijn grootouders zelfs twee keer. Wij, de jongeren, niet, maar we kenden de verhalen. Nee, niet alle verhalen van wit en zwart, wel die van honger en bittere kou. Of die van vechten voor de vrijheid, van onderduiken en vluchtelingen herbergen. Na de oorlog werd de nieuwe orde vervangen door een nieuwe moraal. Het gezin als hoeksteen van de samenleving, de zegen van vele kinderen, hard meewerken aan de wederopbouw. En zie wat het had opgebracht: vijftien jaar later hadden vele gezinnen een ijskast en een wasmachine, sommigen hadden een televisie of reden met een auto. Wie dat allemaal nog niet had, die spaarde ervoor.

Met de armen gekruist zat ik op de schoolbanken. We zwegen tot wanneer ons iets werd gevraagd, of tot de les met de ganse klas moest worden opgedreund. We leerden schrijven met een ballonpen en vuile blauwe inkt. Later met vlekkerige balpennen en hun irriterende klik-gehuidjes. Saaie lessen en eindeloze oefeningen voor taal en rekenen. Ongeïnteresseerd droomde ik weg bij de lessen godsdienst, gewijde geschiedenis en aardrijkskunde. Geboeid luisterde ik naar de verhalen uit de echte geschiedenis, van de Oude Belgen tot de Slag aan de IJzer. Mijn hoogtepunten van de week waren tekenen en zingen. En als huiswerk een opstel schrijven.

Vier keer per dag proefde ik van de vrijheid op weg naar en van de school. Vrienden maken, verhalen vertellen, boekentassen-gevecht houden, belleketrek doen. Een nieuwe omweg uitproberen en onbekende plekken van de stad ontdekken. Een driehoekje

groen, een speelpleintje, een pad langs de waterkant, een verborgen monument.

De vakanties hielden de belofte in van twee maanden volledige vrijheid. Vergeet het maar. Thuis vond vader wel elke dag een karweitje voor mij zodat ik me nuttig kon maken en niet mijn tijd zou verspillen met lezen of lanterfanten. Of erger nog: met slechte kameraden. Onze familie was groot genoeg, zei vader, we moesten elders geen vrienden zoeken. Wat een geluk dat ik elke zomer voor een maand bij mijn grootouders mocht logeren, weg van het bekrompen huis in de voorstad, naar het hartje van Gent. Een warm en gastvrij nest waar meestal nog meer familie kort of lang op bezoek kwam. Tantes en nonkels, maar waar ik vooral mijn neef Gilbert en achterneef Martin kon terugzien. En soms mijn nichtje Giselle.

Mijn grootouders woonden in een smal maar hoog rijhuis op de Nederkouter. Een huis met donkere hoeken en vertrouwde geluiden. Boven waren er twee verdiepingen met elk drie kamers, plaats genoeg om alle bezoekers van een bed te voorzien. Via deze conciërgewoning was er vanuit de achterkamer een rechtstreekse toegang tot de lokalen van de openbare dienst Bruggen en Wegen. Mijn bompapier werkte daar als bode en mémé poetste er 's avonds de burelen.

Na de werkuren werd het domein van Bruggen en Wegen voor de jongeren een groot speelterrein, een echt paradijs met onvermoede mogelijkheden en vele hoekjes om te ontdekken. Er was het poorthuis waar vroeger koetsen met paarden stopten, nu een ideale plek om met de bal te spelen. Van daaruit leidde een brede marmeren trap naar de vestibule waar we konden knikkeren of met soldaatjes spelen. De tientallen burelen waren verboden gebied, dus dubbel aantrekkelijk om er toch een kijkje te nemen. We konden buiten spelen op de ruime binnenkoer waar ook de fietsenstallingen, buxus perkjes en een perenboom stonden. Een deur onder een afdak gaf toegang tot een trap naar een labyrint

van kelders, ook verboden terrein. Een doorgang in het verste kantoorgebouw kwam uit op een verwilderde tuin die uitgaf op de Leie. Aan de rand van het water stond een paviljoentje dat ooit werd gebruikt als theehuisje of liefdesprieeltje.

Het was de zomer van 1961. Enkele jaren later zou de wereld, ook mijn wereld, er heel anders uitzien. Wie kon vermoeden dat de eerste zekerheden toen al begonnen af te brokkelen?

Deel 1

**Gent, Nederkouter
23-28 augustus 1961**

Woensdag 23 augustus

Het is donker op de binnenkoer van Bruggen en Wegen. Een halve maan komt af en toe door het wolkendek gluren waardoor de contouren van de gebouwen wat meer zichtbaar worden. Aan de muur tegenover de fietsenstalling torent een perenboom boven enkele struiken. Achter een struik zitten Antoine en Martin gehurkt te speuren naar de deur van een bijgebouwtje met een aflopend plat dak.

'Ben je zeker dat nonkel Miele straks uit die deur komt?' fluistert Martin.

'Ja, bompas doet elke avond zijn ronde in de burelen. De kelders doet hij het laatst. En dan komt hij uit die deur.'

'Hoe weet je dat zo goed?' vraagt Martin.

'Ik heb al een paar keer mee mogen gaan op zijn ronde, maar naar de kelders gaat hij altijd alleen. Dan moet ik terug naar de woonkamer, en hij komt telkens een half uur later. Er moet daar iets zijn in die kelders dat we niet mogen zien.'

'Jij moet toch altijd alles weten, hé. Wat kan er daar nu ...'

'Sst, stil!'

De deur gaat open, een oudere man komt buiten. Hij houdt een rond apparaat in zijn hand, duwt op een knop en draait een sleutel om. Daarna steekt hij het in de zak van zijn jas. Hij kijkt even naar de wolken en ademt diep in. Langzaam loopt hij naar de binnenpoort die toegang geeft tot de kantoren en de conciërgewoning. Het is weer stil op de binnenkoer.

Na enkele minuten staat Antoine recht. 'Kom, laten we eens naar die kelders kijken.'

'Ja, in het donker zeker, ik wil mijn benen niet breken hé.'

'Jij hebt toch een aansteker bij?' vraagt Antoine aan zijn achterneef die af en toe in het geniep een sigaret rookt.

Stil sluipen ze naar de deur. Die draait naar buiten open. Daar ligt de trap die naar beneden leidt. Antoine twijfelt. Zal hij verder gaan? Al vijftien jaar is hij een volgzame en brave jongen geweest. Maar iets in hem zit te springen om uit te breken, om dingen te doen die niet worden opgedragen door zijn vader, zijn grootvader of leraars. Nu kan hij nog kiezen om de deur weer te sluiten en gewoon naar de gezellige woonkamer te gaan bij zijn familie. Maar de eerste stap is gezet en Martin staat achter hem te wachten.

'Ga jij maar eerst, dan kan je licht maken.' zegt Antoine. Hij voelt zich sterk in het gezelschap van Martin die twee jaar ouder is en stevig gebouwd.

Onderaan de trap loopt een gang, rechts is er een open deur. In het zwakke licht zien ze een tafel en enkele stoelen staan.

'Die plaats kennen we,' zegt Antoine, 'dat is de keuken en de kantine voor het personeel van Bruggen en Wegen. Tijdens de oorlog hebben bompa en zijn gezin hier gewoond. Dat was veel veiliger dan hierboven in huis. Maar deze gang hier, daar mogen we nooit in.'

Voorzichtig gaan Martin en Antoine de gang in. Door het flikkerende licht van de aansteker is het einde niet te zien. Het is er stoffig. Na enkele meters is er links en rechts van de gang een deur. De linkerdeur zit op slot, de rechterdeur gaat zonder moeite open. Ze tasten naar een schakelaar en maken licht. Het is een kleine opslagruimte met emmers, borstels en stofjassen.

'Niks interessants te vinden hier, maar we laten het licht aan en de deur open. Zo vinden we straks onze weg terug.' zegt Antoine. Hij merkt dat de spanning in zijn buik wegebt telkens hij spreekt. Ze lopen verder en komen aan een splitsing: de gang loopt zowel links als rechts verder.

'Neem jij de rechterkant, dan neem ik deze,' stelt Martin voor.

'Ben je gek, ik heb geen licht. En daarbij, we blijven beter samen.'

In de rechtergang vinden ze meer deuren. Die zijn niet afgesloten en ze kunnen telkens licht maken. De kamers staan vol houten rekken met stoffige dossiermappen. Hier en daar hangen resten van spinnenwebben. In de eerste kamer neemt Antoine een dossier in zijn handen. Het is een zwaar pak papier dat samengebonden is met grijze linten tussen twee stevige kartonnen platen. Op de rug is een etiket geplakt. Daarop staat: 'B&W reg. 51 -762.034'. Wanneer hij langs de rekken kijkt, zien alle dossiers er hetzelfde uit. Alleen het nummer op het etiket verschilt.

'Wat is dat hier allemaal?' vraagt Martin, 'we gaan toch niet in die papieren zitten snuisteren? Dat zijn gewoon oude dossiers uit de bureaus van Bruggen en Wegen.'

'Nee, maar ik vraag me af wat bompa hier al die tijd zit te doen. Je zou toch denken dat hij na zijn avondronde snel naar huis wil om in zijn zetel te genieten van een glaasje bier. Kom, we gaan die andere kamers eens bekijken.'

Na een tijdje komen ze op het einde van de gang in de zoveelste archiefruimte. Ook hier zien ze verschillende rekken volgestouwd met stoffige mappen. Antoine gaat er langs en verwacht niks nieuws meer. Tot hij ineens iets vreemds ziet: tussen twee grijze dossiers vindt hij een grijsblauwe kaft met het etiket 'E.LAM'. Die kaft ziet er schoon en veel nieuwer uit. Hij neemt ze in zijn handen en bladert erdoor. Zijn ogen worden groter. Hij vindt krantenknipsels uit de jaren dertig: 'Ontdekking van het graf van Toetanchamon', 'Howard Carter op expeditie in Egypte'. Ook meerdere getypte brieven in het Engels. Ze beginnen met 'Dear Emile,' of met 'Dear Mister Lammar'. Enkele van die brieven zijn ondertekend door Howard Carter. Er zit ook een dikke bruine omslag bij, met op het etiket: 'Emile Lammar'.

'Martin, ge moet hier eens kijken: allemaal brieven in het Engels voor mijn bompa. Wat liggen die hier te doen?'

'Wat? Voor nonkel Miele?' zegt Martin verwonderd. 'Howard Carter! Die naam zegt mij wel iets maar voor de rest versta ik er

niks van. Leg dat maar snel terug, dat zijn toch onze zaken niet!
Kom, we gaan naar binnen, het is al laat.'

Antoine en Martin komen de woonkamer binnen. Het is er warm. Op het kookfornuis pruttelt een grote pot soep. Aan tafel leest bomp de krant Vooruit. Op het voorblad staat in grote letters:

De kunstmaan Explorer 12 zet zijn tocht voort.

Reeds zes omwentelingen rond de aarde.

Naast hem legt zijn nicht Marcella een spelletje patience. Mémé zit dichtbij de staande lamp met borduurwerk op haar schoot. Nieuwsgierig kijkt ze op naar de jongens.

'Hebben jullie zolang op de koer gespeeld? Het is toch al lang donker,' zegt ze. 'En Toine, ge ziet zo bleek, hebt ge een spook gezien misschien?'

Antoine weet niet goed wat te zeggen. Hij vindt het niet prettig dat mensen van zijn gelaat kunnen aflezen hoe hij zich voelt. Martin antwoordt in zijn plaats:

'We hebben gespeeld dat we op zoek waren naar een schat. Gelijk ontdekkingsreizigers. Ik liep vooraan met mijn aansteker en Toine achter mij is van iets geschrokken.'

'Ja mémé, ik dacht dat ik iemand zag bewegen. Maar het moet een schaduw zijn geweest,' vult Antoine aan.

'En toen had hij ineens geen goesting meer om verder te spelen,' zegt Martin nog. Antoine kijkt hem verongelijkt aan.

'Martin jongen, ge moet hem zo niet plagen,' zegt Marcella tegen haar zoon.

'Kom, ik zal u een kopje thee uitschenken,' sust mémé, 'Zet u maar aan tafel.'

De thee glanst goudgeel in de glazen kopjes. De jongens bedienen zich van de schaal *Petit Beurre* koekjes.

'Maar nonkel Miele, gij hebt toch ooit een echte ontdekkingsreiziger gekend, hé?' vraagt Martin. 'Was dat niet de man die het graf van Toetanchamon heeft ontdekt? Nietwaar Ma? Gij hebt dat toch verteld?'

Antoine schopt tegen zijn been. Waar haalt Martin het lef om dat onderwerp nu ter sprake te brengen?

Bompa legt de krant neer en kijkt Martin enkele seconden doordringend aan. Martin kijkt onschuldig terug. Intussen zit Antoine zich blozend te concentreren op het koekje dat hij voorzichtig in de thee sopt.

'Allez, Emile, vroeger hebt ge daar zoveel over verteld. De jongens moeten dat toch ook eens horen,' zegt Marcella. Ze kijkt naar de kaarten die voor haar op tafel liggen, schudt snel haar hoofd en husselt ze door elkaar. Met de armen gekruisd zet ze zich in luisterhouding.

Ook mémé legt haar borduurwerk neer en kijkt verwachtingsvol naar haar man.

Bompa drinkt een slok bier en begint te vertellen. 'Die historie is al meer dan vijftwintig jaar oud. Het was nog voor den oorlog, in het begin van de jaren dertig. Ik werkte nog niet bij Bruggen en Wegen. Het waren crisisjaren en ik zat zonder werk. Er was in Gent veel werkloosheid.'

Mémé komt tussen: 'Ja, en gij voelde u te goed om naar den Openbare Onderstand te gaan om steun te krijgen.'

'Ge moet weten, de mensen konden nog niet gaan doppen als ze geen werk hadden,' vervolgt bompa. 'Dat is er maar gekomen na den oorlog. En weet ge wie daarvoor gezorgd heeft?'

'Ja, 't is goed, Emile, we weten dat wel. Vertel nu maar verder,' zegt mémé.

'In Gent was er dus geen werk te vinden, maar op een bepaald moment werden er verplegers gezocht voor een Brugs ziekenhuis. Ik had nog een brevet als verpleger van tijdens mijn militaire dienst en ik werd aanvaard.'

'En wij moesten met ons vieren verhuizen naar Brugge. Met de kinderen. Ge kunt het u voorstellen.' Mémé richt zich tot Antoine: 'Uw ma was toen zeven of acht jaar.'

'Allez, tante Niene, laat nonkel Miele nu zijn verhaal vertellen.' Martin schuift ongeduldig op zijn stoel.

'Ik werkte dus in de Sint-Pieterskliniek van Brugge. De directrice en alle verpleegsters waren nonnekens, maar ze hadden ook enkele verplegers nodig. Wij moesten vooral de mannen verzorgen, die lagen in aparte zalen. Het was een privé ziekenhuis en de patiënten waren allemaal van rijk volk. Dat had zijn voordeel want als ze tevreden waren kregen we wat drinkgeld toegestopt. We moesten er wel voor zorgen dat Mère Supérieure dat niet te weten kwam. Een nadeel van daar te werken was dat we naar buiten toe een zeer katholiek leven moesten leiden. Zo moesten we elke zondag naar de mis in de kapel van de kliniek.'

'En Emile niet alleen, we moesten daar altijd met ons vieren zijn,' vult mémé aan, 'Weet ge nog dat de directrice u ne keer op het matje heeft geroepen omdat ge niet te communie zijt geweest?'

'Ja, die keer had ik juist een zware zaterdagdienst achter de rug. Ik had geen tijd gevonden om te biechten. En ik kon geen muilen trekken door zomaar naar de communie te gaan voor de schone ogen van Ma Soeur.'

'Tussen mijn patiënten zaten af en toe gekende mensen. En die kwamen soms van ver. Zo heb ik op een bepaald moment een Pater Overste uit Lier verzorgd. Van hem heb ik nog een pakje Lierse vlaaikes gekregen. We hadden daar nog nooit van gehoord maar ze waren heel lekker. En ook de Baron van het kasteel van Zwijnaarde heeft daar een zware operatie gehad. Ik was erbij op die dag, op een bepaald moment hield ik al zijn darmen in mijn handen.'

Antoine kijkt vol walging opzij. Hij hoort niet graag vertellen over ziekenhuizen en ingrepen, maar dit slaat toch wel alles.

'Maar mijn beroemdste patiënt was toch Howard Carter. Ja, Martin, dat was die Engelsman die het graf van Toetanchamon heeft ontdekt. Dat moet zo een jaar of tien voordien gebeurd zijn. Hij was intussen wereldberoemd, het nieuws is toen in alle kranten gekomen. Ik herinner mij een foto van hem aan dat graf in Egypte samen met koningin Elisabeth. Hoe hij in 1932 in Brugge terecht is gekomen weet ik niet, ik denk dat hij in die periode veel op reis

was. In elk geval was hij in het hospitaal opgenomen voor een operatie aan zijn prostaat.'

Antoine begrijpt niet waarover bompa het heeft maar die details wil hij wil niet weten, straks keert zijn maag nog om.

'Jawadde,' zegt Martin, 'En gij hebt met diene mens geklapt en al.'

'Hij was de enige van de verplegers die een woordje Engels sprak. Dank zij ons familie uit Engeland die hier elk jaar op bezoek komt,' zegt mémé trots. Ook Marcella kijkt met bewondering haar neef aan.

Bompa knikt bevestigend terwijl hij een sigaret opsteekt. 'Hij was heel vriendelijk tegen mij. En hij deed altijd gewoon, je kon aan zijn gedrag niet zien dat hij zo een beroemdheid was. De zusterkes behandelden hem met veel *égards*. Omdat hij geen Vlaams verstond spraken ze meestal Frans tegen hem. Alsof het niet nodig was om dat ook te vertalen.

'Soms kwam er een Engelse dame op bezoek. Die was echt van adeldom, ze had zo van die chique manieren. Ik dacht eerst dat zij zijn vrouw was, maar hij vertelde mij dat zij de dochter was van Lord Carnervon. Dat was een goede vriend van hem, die altijd achter zijn project in Egypte had gestaan. Zo tussen de lijntjes heb ik verstaan dat Carter en die vrouw een affaire hadden maar dat ze niet konden trouwen door hun verschil van stand en afkomst.'

'Allez, dat is toch niet te geloven,' zegt Marcella, 'Dat doet me denken aan die films die ze gemaakt hebben over het ouderwetse Engeland, gelijk *Trots en Vooroordeel*. Dat was ne schone film met die knappe acteur Laurence Olivier. Ik heb veel zitten wenen.'

Terwijl hij verder vertelt verfrommelt bompa het lege pakje sigaretten in zijn hand. 'Omdat ik daar de enige was die Engels sprak, ging ik 's avonds na het eten nog eens kijken of onze patiënt niks tekort had. Gelukkig woonden we niet te ver van de kliniek, ik was er op tien minuten lopen. Dat waren voor mij wel extra uren die niet door de nonnekes werden betaald, hé. Maar ik deed dat om diene mens te helpen. En hij heeft er mij ook voor beloond door me af en toe wat drinkgeld toe te stoppen.'

'Hij vroeg mij dikwijls hoe het was met de vrouw en de kinderen. En hij stond erop dat ze 's zondags na de mis bij hem zouden langskomen. De kinderen kregen dan een cadeautje of wat snoep. En aan Niene vroeg hij af en toe om iets te gaan kopen in de winkels.'

Mémé knikt. 'Hij moest altijd van de schoonste *marchandise* hebben. Dus ging ik die halen in de Steenstraat, daar zijn de duurste winkels van Brugge. Zo moest ik ne keer om een paar pantoffels gaan bij *Sofacom*. Hij moet dat ergens gezien hebben in een catalogus. En het waren geen gewone: ze waren gemaakt in buffelhuid, het waren gelijk laarsjes. Hij zei dat ik er ineens ook een paar moest meebrengen voor ons Lieneke. Fier dat die was, ze heeft ze nog lang bewaard.'

Emile drukt de rest van zijn sigaret uit in een asbak. 'Toen Howard Carter pas geopereerd was waren er juist verkiezingen. We woonden toen nog geen jaar in Brugge dus moesten we daarvoor naar Gent met de trein. Geen moeite was teveel want elke stem telde. Ik weet nog dat de socialisten weer duizenden stemmen meer hadden binnengehaald, maar...'

'Kom, kom, Emile, ge zijt hier niet in uw vergadering,' onderbreekt mémé hem kribbig, 'En daarbij, al diene politiek, dat interesseert de jongens niet. Vertel liever verder over Howard Carter.'

Nors staat bompa recht om een vers pakje sigaretten uit de kast te halen. 'Politiek? Dat zou iedereen moeten interesseren en de

jongens zijn nu oud genoeg om daar ook iets van te leren. Maar soit.'

Marcella kijkt bompa bezorgd aan en trekt zacht aan zijn mouw. 'Kom Emile, zet u weer aan tafel. We luisteren.'

'Allez 't is goed, terug naar Howard Carter.' Bompa schraapt zijn keel. 'Terwijl we toch in Gent waren voor die verkiezingen hebben we 's namiddags nog wat familie bezocht. Het was al acht uur en donker toen we terug thuis kwamen in Brugge. Ik zei tegen Niene dat ik nog eens ging kijken naar mijne patiënt, want die had toch een serieuze operatie gehad.'

'Ik kwam binnen in de kliniek en hoorde Carter al van ver roepen en huilen. Ik haastte mij naar zijn bed. De man zag grijs en verkramp van de pijn. "Oh, Emile, thank God you're here" zei hij. Hij moest zijn water maken maar dit kon enkel met een sonde.'

Antoine kan zich moeilijk voorstellen hoe dit gebeurt maar wil ook hierover geen details vragen.

'Terwijl ik hem aan het sonderen was kon ik de pijn uit zijn gezicht zo zien wegtrekken. Met een grote zucht van verlichting is hij in slaap gedommeld. Aan het eind van de ziekenzaal zat de zuster van dienst in een boek te lezen. Het zal wel een stichtend heiligenboek geweest zijn. Ik vroeg haar waarom ze niet was tussengekomen om de patiënt te helpen. Ze antwoordde dat ze dat niet kon doen "want het is tegen mijn religie om een man daar aan te raken". Ik heb mij moeten inhouden om haar geen *kaaksmete* te geven!'

Bompa pauzeert even. Intussen klinkt heel toepasselijk het deuntje van de *Big Ben* uit de sierklok die in het aanpalend salon staat. Het is half tien.

'Carter was zo tevreden met de goede zorgen dat hij mij vroeg: "Hoe kan ik u danken - waarmee kan ik u of uw gezin een plezier doen?" Ik antwoordde hem dat het maar mijn plicht was om hem zo goed mogelijk te helpen. Enkele dagen voor hij uit het ziekenhuis zou ontslagen worden heeft hij mij gevraagd om op het

kantoor van Mère Supérieure te komen. Toen ik daar aankwam was ik verrast omdat ook zijn Engelse vriendin daar was en een statige Engelsman die werd voorgesteld als een notaris. Zij lazen een document voor dat opgesteld was in moeilijk Engels. Er was ook zoiets als een plan bij, maar ik wist niet waarvan. "Emile, vraag me geen uitleg, maar ik ga iets doen waar ge later heel goed gaat bij varen," zei hij nog. Met zijn vijven hebben we dat document ondertekend. Ik heb nooit geweten wat er precies instond. Ik denk dat die tekening een grondplan was, van een stuk land of een eigendom in Engeland, maar zeker ben ik niet.'

'Maar bompa, dan zijt ge ne rijke mens geworden!' roept Antoine uit.

'Zover is het nooit gekomen,' antwoordt bompa, 'Na zijn herstel is Howard Carter teruggekeerd naar Engeland. Later kregen we nog regelmatig een vriendelijke brief van hem, ook toen we al lang niet meer in Brugge woonden. En elk jaar kregen we naar goede Engelse gewoonte een Christmas card. Tot in 1939. Het was op een zaterdag in maart. Toen lazen we in de gazet dat Howard Carter overleden was.'

'En dan dachten we dat we nu wel nieuws zouden krijgen van die erfenis, want dat zal het wel geweest zijn,' zegt mémé.

'Ik had niet verwacht dat die erfeniskwestie rap zou geregeld zijn,' voegt bompa toe, 'In normale omstandigheden kan zoiets maanden duren, vooral als het over het buitenland gaat. Trouwens, kort nadien is Engeland in den oorlog gestapt tegen Duitsland. Dat kan de zaken ook vertraagd hebben.'

'Nu is die oorlog toch al lang voorbij,' zegt Antoine, 'Hebt ge er daarna niets meer van gehoord?'

'Nee, nooit hebben we daar nog iets van gehoord,' verzucht bompa.

Mémé kijkt haar man bezorgd aan. Het valt Antoine op dat er op haar voorhoofd enkele rimpels zijn bijgekomen, of stelt hij zich

dat alleen maar voor? 'Kom jongens,' zegt ze tegen Antoine en Martin, 'Het is al laat. Tijd om naar bed te gaan.'

Nooit meer iets van gehoord, zei bompa, en al die brieven dan die in die blauwe map zitten? Waarom zitten die verborgen in de verste kamers van de keldergangen van Bruggen en Wegen? Er klopt iets niet. En toch kwam het verhaal van bompa geloofwaardig over. Langzaam sloft Antoine de trap op.

Rekem, 1949

De grond kraakt onder mijn voeten. Bij elke stap adem ik een wolkje uit. Ik probeer het te vangen met mijn vrije hand en kijk in mijn wantje. Verdwenen. Ik probeer opnieuw. En opnieuw. Niet zo ver weg boven het pad naast het bos hangen witte spookachtige sluiers. Langzaam zweven ze mij tegemoet. Eindelijk iets of iemand die me wil omarmen. Maar nee. Voor de sluiers dichterbij komen slaat de rij een bosweg in.

Voor me lopen de andere kinderen per twee hand in hand. Enkelen kunnen het niet laten om hun stem te laten kwetteren. Vooral meisjes. Ik probeer niet om hun vreemde taaltje te begrijpen, dat lukt toch niet. Het is alsof ze zingen en dat vind ik mooi genoeg. Ik wou dat ze speciaal voor mij zongen. Maar dat doen ze niet. Ze zingen alleen voor elkaar. Niet voor een jongen die haast nooit iets zegt.

Donderdag 24 augustus

Antoine daalt de trappen af, een brandende aansteker in de hand. Het flakkerend schijnsel is niet in staat om de duisternis te doorbreken. Er lijkt geen eind te komen aan deze gang. Af en toe duiken rechts van hem schimmige beelden op. Van een onbekende man met een snor en een hoed. Wanneer hij even stilstaat om er goed naar te kijken verandert het gezicht en herkent hij bompa. Hij heeft een vochtige waas in zijn strenge ogen. Snel vervaagt het beeld tot een donkergrijze schaduw. Voorzichtig vervolgt Antoine zijn weg. Hij lijkt wel te zweven. Zonder overgang komt hij in een ruimte vol goudkleurig licht. Voor hem ligt de man met de snor in een metalen bed met witte lakens. Met een verwrongen gezicht kijkt hij in een dossier met een grijsblauwe kaft, het gewicht ervan lijkt hem pijn te doen. Antoine wil hem helpen maar kan zich niet bewegen. Hij voelt de aanwezigheid van iemand achter hem. 'Toine?' zegt een stem. Meer licht prikkelt zijn ogen. Hij voelt het gedaver van een zware machine en hoort het gezoem van metalen wielen op een hard oppervlak. Een bel tingelt.

'Toine? Zijt ge al wakker?'

Hij knippert met zijn ogen. Het daglicht stroomt de kamer binnen. 'Ting-ting' weerklinkt nog eens de bel van de tram die zonet voorbijreed. Hij rekt zich uit en keert zich naar het andere bed in de kamer.

Martin kijkt hem aan. 'Hebt ge ook nog liggen denken aan die historie van nonkel Miele? En aan die papieren die we in de kelder gevonden hebben?'

'Liggen denken? Ik heb ervan gedroomd.' Hij kijkt op zijn uurwerk dat naast hem op het kastje ligt. Twintig over zeven. Nog vroeg voor een vakantiedag. 'Ik vraag me af waarom bompa doet

alsof die brieven van Howard Carter niet bestaan. Mogen mémé en wij allemaal daar niet van weten, misschien?'

'Hij zal er wel zijn redenen voor hebben. Ik blijf geloven dat hij een goed mens is. Ik vergeet niet hoe hij mijn ma en mij geholpen heeft sinds mijn pa gestorven is.'

Antoine zet zich recht in zijn bed. 'En toch wil ik daar meer van weten. Ik ga vanavond nog eens in die kelders kijken.'

'Om wat te doen? Om in die papieren te kijken? Verstaat gij zo goed Engels misschien?'

'Nee, dat is waar. Dat Engels op papier begrijp ik niet zo goed als gesproken taal. We zouden een woordenboek moeten hebben. Bompá heeft er zeker een in zijn boekenkast.'

'Ha, 'k zie het ons al doen vanavond. Dat we tegen tante Niene zeggen dat we een woordenboek nodig hebben om nog wat buiten te spelen.' Martin schudt met zijn hoofd. 'En hoeveel tijd zal dat niet duren om woord voor woord al die brieven te vertalen. Dat gaat nooit lukken.'

'Ge hebt gelijk. En volgende week is het al de laatste week vakantie. Woensdagavond komt pa mij halen om naar huis te gaan. Veel tijd hebben we niet. Toch spijtig dat we overdag niet in die kelders kunnen snuisteren.'

Martin wrijft peinzend over zijn aankomende snor. 'Droomt daar maar niet van. Er lopen meer dan honderd mensen rond tijdens de kantooruren. En ja, ook in de kelders want daar ze hebben hun kantine. Maar wacht eens? Overmorgen is het zaterdag en dan werken ze maar tot 's middags. Kunnen we dan niet ...'

'Ja, dat is een gedacht.' Antoine kijkt enthousiast. 'En na de middag doen bompá en mémé een dutje in hun fauteuil. Dat is het ideale moment.'

'Wel, dan doen we dat zo, maar wat zullen we nodig hebben? Om te beginnen: een woordenboek.'

Er tekent zich een schaduw af over Antoine's gezicht. 'Ha, nee, vergeet het maar. Ge weet toch hoe het hier is op zaterdag en

zondag. Het is hier *Villa Spring-binnen*. Wie gaat er nu weer op bezoek komen? Een paar tantes en nonkels met hun kinderen en misschien nog enkele kennissen. Als al die mensen hier rondlopen kunnen wij niet ongezien naar de kelders gaan.'

Martin knikt: 'Zou kozijn Gilbert niet komen. Die zou ons kunnen helpen. Dat is echt een boekenwurm. Misschien kent hij wel beter Engels dan wij twee tezamen!'

'Dat is goed mogelijk. Zeg, we zouden vandaag naar zijn huis kunnen gaan en vragen of hij meekomt naar hier. Als hij hoort waarover het gaat zal hij niet nee kunnen zeggen. En een Engelse woordenboek zullen we bij hem ook wel vinden.'

Martin springt al uit zijn bed. 'Kom, we gaan opstaan en ons aankleden. Ik denk dat tante Niene al versie koffie heeft gezet. Ruikt ge dat ook?'

Het is kwart over negen en de zon geeft zijn eerste warmte af. Antoine en Martin lopen met een flinke pas langs de Leie. Aan hun rechterkant heien machines met oorverdovend lawaai betonnen palen in de bodem van de Leie want aan de achterkant van de Grand Bazar moet er een parking komen. Door het rumoer kunnen ze elkaar niet meer verstaan. Hoe kan ik zonder de hulp van Martin het geheim van Howard Carter ontrafelen, denkt Antoine. Vanmorgen bij het ontbijt liet Marcella weten dat ze vandaag nog met hem naar huis zouden gaan. Ze moest haar pensioengeld ophalen en haar zoon Martin inschrijven voor de avondschool die in september begint.

'We willen vandaag graag bij Gilbert op bezoek gaan om iets op te zoeken in zijn encyclopedie,' had Antoine gezegd.

'Ah, dat komt goed uit,' vond mémé, 'dan kunt ge ineens de nieuwe *Humoradio* meebrengen uit het boekenwinkeltje van zijn ma.'

'Voor mij is dat goed als ge maar tegen het middageten terug zijt,' voegde Marcella toe.

Ze hadden zelfs 20 frank meegekregen om de tram te kunnen nemen. Maar snel hadden ze beslist om te voet te gaan van de Nederkouter naar het Van Beverenplein. Het is bijna een uur stappen maar het geld dat ze uitsparen zullen ze nog kunnen gebruiken.

Wanneer ze een eind in de volgende straat lopen wordt het wat rustiger en kunnen ze verder praten.

'Ik weet niet of het een goed idee is om Gilbert alles te vertellen wat we tot nu toe al weten,' vindt Martin.

'Hij is wel de enige die ons kan helpen. Hij kent beter Engels, hij weet veel en hij snuistert graag in boeken.'

'Ja, maar ge weet toch hoe hij is. Hoe rap hij zich kwaad maakt als hij iets niet eerlijk vindt. Hij zal niet kunnen verdragen dat nonkel Miele iets achterhoudt voor tante Niene. En hij zal iedereen willen vertellen wat hij weet.'

Antoine beseft dat Martin gelijk heeft. Misschien is het geen goed idee om aan Gilbert te vragen om mee te komen naar de Nederkouter. Na wat wikken en wegen zegt hij: 'We kunnen hem wel vertellen dat we zoveel mogelijk willen weten over Howard Carter en zijn ontdekkingen. En het verhaal van bompa als verpleger in Brugge zal hij ook al gehoord hebben. We zeggen hem dat we oude Engelse krantenknipsels hebben gevonden. Maar niets over de brieven die aan bompa zijn gericht. Dat moeten we zelf maar uitpluizen.'

Martin knikt: 'Dan moet ge zien dat ge tegen vanmiddag een Engels woordenboek hebt.'

'Dat zal niet moeilijk zijn, dat zullen we zeker vinden in het winkeltje van tante Huguette.'

Aan de terminus van het Van Beverenplein staat een gele tram te wachten om een nieuwe rit aan te vatten. De wattman draait aan een hendeltje om de bestemming te veranderen. Zijn collega, de kaartjesknipper, staat naast hem om een praatje te slaan.

Wat verder komen ze aan de rommelige etalage van het boekenwinkeltje *Bij Huguette*. Er liggen romantische boeken van Courths-Mahler tussen een aantal Prismapockets met detectiveverhalen. In een hoek liggen stripverhalen van Nero en van Suske en Wiske. Aan de binnenkant van de deur hangen de nieuwste nummers van allerlei tijdschriften tussen reclames voor voetbalpronostiek en de Koloniale Loterij. De geur van tabak slaat hen in het gezicht wanneer ze met belgerinkel de winkeldeur openen.

'Ha, wie we daar hebben, Martin en Toine, kom binnen naar de eetplaats, of kwamen jullie iets kopen?' vraagt tante Huguette.

'We komen eigenlijk op bezoek bij Gilbert, maar we moesten ook een *Humoradio* kopen voor mémé,' antwoordt Antoine.

'Die zal ik intussen klaarleggen. Ga maar naar boven, Gilbert zit op zijn kamer.' Tante gaat mee naar de trap en roept naar haar zoon.

Zoals gewoonlijk ligt de ruimte er slordig bij. Overal liggen boeken, de boekenkast puilt uit. Gilbert maakt nog gauw zijn bed op zodat de twee kunnen gaan zitten. Op zijn bureau liggen twee exemplaren uit de reeks 'Jongens en Wetenschap' opengeslagen.

'Ik was juist iets aan het lezen over de vierde dimensie. Heel interessant en goed uitgelegd met mensen die in een plat vlak wonen. Zal ik het u eens vertellen?'

'Nee, later misschien, we hebben niet zoveel tijd,' antwoordt Antoine. 'We komen van bij bompa en ...'

'Dat dacht ik al toen ik jullie samen zag binnenkomen, ge zijt precies een beetje gespannen. Is er iets mis, misschien?'

Antoine doet zijn verhaal en Martin vult af en toe aan. Ze vertellen niet meer dan ze afgesproken hadden. Tijdens hun relaas

is Gilbert al in de weer om zaken op te zoeken in zijn Oosthoek encyclopedie. 'Vertel maar verder,' zegt hij terwijl met zijn vinger over de artikels loopt die hij diagonaal begint te lezen.

'En deze week hebben we in de kelders van Bruggen en Wegen oude krantenknipsels gevonden over Howard Carter. Uit Vlaamse en Engelse kranten. Die Vlaamse zijn korte stukjes en gaan over de dood van de ontdekkingsreiziger en over het graf van Toetanchamon. Die Engelse zijn veel uitgebreider maar die kunnen we niet lezen. We zijn wel benieuwd wat daarin staat,' besluit Antoine.

'Hebt ge die niet meegebracht?' vraagt Gilbert.

'Nee, bompa weet niet dat we in die kelders zijn gaan speuren, en ik wil ze niet meenemen. Maar ik wil nog een paar keer teruggaan en op z'n minst de titels van die artikels begrijpen.'

'We moeten zoveel mogelijk van die historie te weten komen,' vindt Gilbert, 'Ik ga beginnen met wat ik hier gevonden heb eens grondig te lezen. Zoudt ge uw plan kunnen trekken als ik u een woordenboek meegeef? Ik heb nog een pocket Engels-Nederlands liggen, die kan ik wel missen. Later wil ik zelf ook wel eens meegaan naar die kelders. *Viribus unitis*. Met vereende krachten.'

Antoine voelt zich tevreden. Missie geslaagd. Over dat 'later' zien we nog wel, denkt hij.